

OMZENDBRIEF IN HET KADER VAN HET REALISEREN VAN GEBIEDSDEKKENDE CASUSCOÖRDINATIE IN VLAANDEREN M.B.T INTRAFAMILIAAL GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Versie 15 maart 2017

1. SITUERING

Het inzicht dat samenwerking en informatie-uitwisseling tussen alle betrokken actoren bij geweldsituaties cruciaal zijn voor een adequate aanpak ervan wint meer en meer terrein. Die nood wordt ook steeds sterker gedeeld, zowel door hulpverleners, politiemensen als parketmedewerkers.

We zetten daar beleidsmatig reeds op in voor de aanpak van *verontrustende situaties in de jeugdhulp*. De recente invoering van artikel 75/1 in het decreet integrale jeugdhulp, de implementatie daarvan via een model van informatie-uitwisseling dat in overleg met justitie werd ontwikkeld en de monitoring van de uitvoering van artikel 75/1 via het Interregionaal Overleg Jeugdhulp vormen een eerste stap in de richting van het werken aan een accurate samenwerking tussen welzijn en gerechtelijke actoren in verontrustende situaties. We zetten die beleidslijn door en gaan nog een stap verder in de context van *intrafamiliaal geweld en kindermishandeling*. We streven ernaar om tegen eind 2017 in heel Vlaanderen minimaal te kunnen werken via het model van casuscoördinatie met een niet gedetacheerd team van vaste medewerkers. We bouwen daarbij voort op bestaande goede praktijken van regionale samenwerking via netwerken, overlegtafels en beleidsfora zoals de arrondissementele raden kindermishandeling en de arrondissementele raden slachtofferbeleid. Uiteraard zullen ook nieuwe elementen zoals een “artikel 458 ter” in de verdere aanpak ingepast worden.

2. DOELSTELLING EN DEFINITIES

De **prioritaire doelstelling** van casuscoördinatie is het stoppen van gezinsgeweld en het vergroten van beschermende factoren in het cliëntensysteem. Casuscoördinatie realiseert dat door een totaalaanpak ten aanzien van het cliëntensysteem als geheel en op het niveau van de individuele cliënten (slachtoffers, plegers; zowel volwassenen als kinderen).

Casuscoördinatie in de context van intra-familiaal geweld en/of kindermishandeling is een specifieke manier van multidisciplinaire samenwerking, waarbij de betrokken actoren structureel en casusgericht samenwerken en de uitvoering van hun taken, met oog voor eenzelfde doelstelling op elkaar afstemmen. Per casus staat daarbij een gedeeld plan van aanpak voorop dat vanuit verschillende invalshoeken consistent en afgestemd uitgevoerd en opgevolgd wordt.

Die afstemming gebeurt geïntegreerd vanuit vier verschillende invalshoeken: gerechtelijk, politieel, hulpverlenend en bestuurlijk. Een casusregisseur coördineert de afgesproken aanpak en de samenwerking tussen organisaties.

Met het oog op een eenduidig begrip van gezinsgeweld vertrekken we van onderstaande definities.

Kindermishandeling is elke vorm van lichamelijk, psychisch of seksueel geweld waarvan een minderjarige het slachtoffer is, actief door het schadelijk optreden of passief door een ernstige nalatigheid van zijn ouders of van iedere persoon ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid staat (Bron: definitie kindermishandeling decreet integrale jeugdhulp).

Intra-familiaal geweld (IFG) is iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen leden van eenzelfde familie, ongeacht hun leeftijd (Bron: COL 3/2006 van 1 maart 2006 van het College van Procureurs-generaal). Het betreft elke vorm van geweld die in een familie of gezin kan voorkomen, zowel tussen (ex)partners, tussen ouders en kinderen, als tussen kinderen onderling. Dit geweld kan ook uitgaan van (stief)ouders of grootouders t.o.v. kinderen, maar ook van tieners naar hun ouders of van volwassenen naar ouderen in de familie. "Intra-familiaal" duidt niet alleen op een familieband maar ook op een gelijkwaardige affectieve band en vereist niet noodzakelijk dat de betrokkenen samenwonen. Intra-familiaal geweld kan bestaan uit één of meer vormen van geweld: partnergeweld, stalking, kindermishandeling, ouderenmis(be)handeling, sibling geweld, eengerelateerd geweld.

3. OPERATIONELE ASPECTEN

Casuscoördinatie *kan aangewezen zijn* in meervoudig complexe situaties van intra-familiaal geweld en/of kindermishandeling als je als professional (hulpverlener, politiefunctaris, parketmagistraat, justitieassistent, arts,) een gezinssituatie als (zeer) onveilig inschat en binnen andere vormen van (samen)werking binnen de reguliere werking geen afdoende basis ziet voor een accurate aanpak van de situatie.

Het betreft een gezinssituatie die naast het bovenstaande gekenmerkt wordt door een combinatie van volgende tegelijkertijd voorkomende **criteria** :

- de situatie is erg complex en vraagt om een gecombineerde en afgestemde aanpak van welzijns- en gezondheidsactoren, politie en justitie;
- er is sprake van een meervoudige problematiek in verschillende leefdomeinen;
- er is sprake van een perspectiefloze, vastlopende of uitzichtloze hulpverlening, een moeizame opstart van gerechtelijke maatregelen en/of bestuurlijke maatregelen of een uitzichtloos traject.

Het inzetten van casuscoördinatie gebeurt altijd pas als de aanpak van een situatie binnen de nu beschikbare reguliere mogelijkheden niet langer voldoet. Dat is een belangrijk principe omdat de verschillende actoren al heel wat mogelijkheden hebben om gepast op te treden. Als de jeugdhulp betrokken is, is het bijvoorbeeld belangrijk dat de gemandateerde voorzieningen hun decretaal bepaalde rol ten volle spelen. Daarnaast blijft de toepassing van art 458bis SW. uiteraard zijn volle relevantie en betekenis behouden.

De aanpak die we gebiedsdekkend nastreven en waaraan ook in elke provincie al wordt gewerkt, verloopt **procesmatig** volgens volgend stramien :

- *aanmelding*: nagaan ontvankelijkheid dossier (ondertussen blijven de afzonderlijke partners verantwoordelijk voor hun eigen (crisis)interventies);
- *dossiervorming en analyse*: multidisciplinaire bespreking van het dossier op een *ronde tafel bijeenkomst*, met inbegrip van *weging en kwalificatie*. Voor elk dossier wordt een plan van aanpak opgesteld. Hierbij worden acties beslist en toegewezen aan de betrokken professionals;
- *toewijzing casusregie*: in elk dossier wordt een casusregisseur aangeduid;
- *uitvoering en monitoring* van de “één gezin, één plan-aanpak” door de betrokken diensten, gecoördineerd door de casusregisseur.

Om die ketenaanpak **organisatorisch mogelijk te maken**, worden *samenwerkingsafspraken* gemaakt, met oog voor (sub)regionale accenten. Volgende partners worden daarbij in elk geval minimaal betrokken (**kernpartners**): het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK), het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW), het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ), de Sociale Dienst gerechtelijke jeugdhulpverlening, een actor uit de geestelijke gezondheidszorg (vertegenwoordiging vanuit de regionale netwerken ggz volwassenen en/of kinderen en jongeren), het Justitiehuis (JH), de lokale politie en het parket. Naast de genoemde partners kunnen ook onder meer volgende actoren betrokken worden bij het maken van samenwerkingsafspraken: Kind en Gezin, het Centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) , het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW), steden en gemeenten, mutualiteiten en het gevangeniswezen (**netwerkpartners**).

Van alle netwerkpartners wordt de bereidheid verwacht om aanspreekbaar te zijn en desgevallend mee te werken aan de opmaak en uitvoering van een gedeeld plan van aanpak. Van de kernpartners binnen de hulp- en dienstverlening en van de justitiehuisen wordt bijkomend verwacht dat zij bereid zijn om, binnen hun reguliere werking, de casusregie op te nemen. De (bestaande mate van) rechtstreekse betrokkenheid van een actor bij een individuele casus zal van invloed zijn op welke rol die wel/niet opneemt.

We beogen dat één of meer teams in een regio om de 14 dagen samenkomen (of in verhouding tot de nood aan overleg). Zij worden ondersteund bij de voorbereiding, het

uitwerken en het opvolgen van de overlegtafel en de afspraken die daar zijn gemaakt. Om dit waar te maken willen we de provinciale coördinatoren, die nu die rol opnemen als medewerker van de provincie, blijven inzetten na 1 januari 2018 als ze ingekanteld zijn in de afdeling Justitiehuizen.

Periodieke casuscoördinatie realiseren in heel Vlaanderen vraagt een benadering die rekening houdt met de voorgeschiedenis in de verschillende regio's. Maatwerk is daarbij noodzakelijk. Sommige provincies hebben nog een weg af te leggen, andere staan al een stap verder. Limburg en Antwerpen trekken de kaart van een Family Justice Center met een geïntegreerde hulp- en dienstverlening. Dat kan, ook door de engagementen die onder meer lokale besturen aangaan. Finaal zullen, per regio, de modaliteiten in overleg bepaald en vastgelegd worden.

Met vragen kan u terecht bij de provinciale coördinatoren geweld:

Pascale Franck (Pascale.Franck@provincieantwerpen.be)

Ann Beliën (Ann.Belien@provincieantwerpen.be)

Karolien Boonen (Karolien.Boonen@provincieantwerpen.be)

Sabrina Reggers (Sabrina.Reggers@limburg.be)

Dries Wyckmans (Dries.Wyckmans@limburg.be)

Anne Kesteloot (Anne.Kesteloot@oost-vlaanderen.be)

Chantal Van de Kerckhove (Chantal.Van.DeKerckhove@oost-vlaanderen.be)

Jessy Clynen (Jessy.Clynen@vlaamsbrabant.be)

Patrick Delanoeye (Patrick.Delanoeye@west-vlaanderen.be)

Sabine Persad (Sabine.Persad@west-vlaanderen.be)

4. BELEIDSKADER

Het is belangrijk dat de evoluties in de verschillende provincies in dit verband impulsen krijgen van en een plaats vinden in een hanteerbaar beleidskader. Daartoe dragen volgende elementen bij:

- er is een centrale *politiek-ambtelijke stuurgroep* geïnstalleerd waaraan de federale kabinetten Binnenlandse Zaken, Justitie, Gelijke Kansen en het Vlaams kabinet Welzijn, Volksgezondheid en Gezin deelnemen, naast een vertegenwoordiging van de Vaste Commissie van de Lokale Politie, het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen en de administraties. Deze stuurgroep zet, vertrekkend van het vigerende wettelijke kader, de bakens uit en legt afspraken vast voor de beoogde gerichte samenwerking tussen hulpverlening, politie en justitie;
- er is een *interprovinciale werkgroep* actief waarin de agentschappen en afdelingen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin actief zijn, samen met de provinciale

coördinatoren geweld. Deze groep werkt, geënt op de bestaande provinciale realiteiten en binnen het kader dat de centrale stuurgroep vastlegt, de operationele aspecten uit;

- flankerend voorziet het Steunpunt Wetenschappelijk Onderzoek in een project dat de op stapel staande evoluties *juridisch* ondersteunt;
- regionaal wordt via lokale stuurgroepen, onder voorzitterschap van de provinciale coördinatoren, gewerkt aan samenwerkingsafspraken voor de operationele voorbereiding van de casuscoördinatie.

Er wordt in dit kader ook afgestemd met het College van Procureurs-generaal via het expertisenetwerk “misdrijven tegen personen”. In functie van de agenda, behoeften en ontwikkelingen kunnen ook andere relevante partners uitgenodigd worden om een bijdrage te leveren.